

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:		Spisujú a vydávajú:	Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
Na celý rok	2 zl. — kr.	MIKULÁŠ LEPSÉNYI	I. ker. Döbrentey-úlica 18.
Na pol roka	1 > — >	a GERHARD NÉMETH.	sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
Na štvrt roka	— > 60 >	Hlavný spolupracovník:	Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.
Jednotlivé číslo 4 kr.		FRANTIŠ BLESZKÁNY.	

Nitránska voľba

20-ho marca bežiaceho roku bola v Nitre, jako je už našim čitateľom známo, voľba na ablegáta. Už sme navykli na tie najrozličnejšie násilnosti, ktoré slobodomyselná vládna strana pri takýchto voľbách obyčajne provodzuje. sa ale v Nitre pri ablegátskej voľbe d' prevyšuje všetky dosávané škandále, to je už neni krajinský škandál, ale radnej by sme môhli pomenovať svetochýrnym, ponevác i cudzozemské noviny o ňom pojednávajú, jako o tom najväčšom politickom škandále, o pohoršení, ktoré potupilo nie len tých podliakov, čo ho zapričinili, lež uvalilo haňbu, potupu i na celú našu krajinu, na uhorskú ústavu, na uhorskú slobodu, tak že skutočne všetci sa musíme stydiť za túto špinu pred celým svetom na nás, na naše zákony, na našu ustavú prilepenú.

Túto haňbu, túto potupu pri niesol na nás predovšetkým predseda voľby Gustáv Tarnóczy a jeho bezočiví pomocníci medzi iným Dezider Suľovský tiež to druhý predseda pri tejže voľbe. Nenadarmo, že dôstojný pán nitránsky kanoník Wagner, táto vtelená statočnosť, už predbežne bol proteštoval proti predsedníctvu Tarnóczyho; zaiste musel dobre znať tohoto vtáka, a keď by výbor bol poslúchal dôstoj. pána Wagnera, včul i vláda i slobodomyselná strana i celá krajina mohla byť bez tejto potupy a haňby.

Svätý Josef.

G. už k voľbe sa tak chy-
právo, krajinská ústava
ohlas k ľudu jako nejaký
zákona, okrem svojej
akéto smýšľanie síce i ostatní
na javo dávajú; im je každý
nástroj dobrý, keď len s ním svoj
ciel dosiahnúť môžu; sú to ľudia
bez všetkého svedomia, bez všet-
kej počestnosti.

Už pre tieto predbežné prípravy k voľbe vláda na sneme od ablegátov ľavej strany bola napadnutá, a tak hlúpo sa proti týmto nápadom bránila, že to už bolo veľké pohoršenie, tak ku pr. minister vnútorných záležitostí Dezider Percel, keď ho interpellovali stranivá nitránskej voľby, nemohúc ináč vyváznúť z blata, odpovedal, že on o týchto vecách nemá žiadnej známosti! My ale na to odpovedáme: Pane minister! a ktože má o tom vedieť, keď vy nie? Budťo ste vedel čo ste aj vedieť musel; budťo ste nevedel; keď ste vedel, a takto ste sa bránil, vtedy ste luhal; budťo ste skutočne nevedel, v tom páde ste neni súci za ministra vnútorných záležitostí. — Po čas voľby mesto Nitra bolo v opravdivom smysle slova jakoby obľáhnuté od napriateľa; predseda voľby prisno zakázal, aby sa z obyvateľov žiadon neopovážil ani na ulicu nos von vystrčiť bez jeho dovolenia. A kto sa opovážil proti tomuto zákazu jednať, zvláštne

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

keď bol na oprotivnej strane, ten bol ako nejaký zločinec zdrapený a do chládku vsadený, osobnej slobody zbavený; to je tá naša chýrna sloboda, že uhorský občan častokrát po čas voľby od svehole nesvedomitého jednotlivca závisí a proti čemu nikdy ani žiadnej ochrany a odpomoci není. Pri voľbe v Nitre oprela sa slobodomyselná vláda na vojsko a nadužívala ho ku kortešiackym cieľom; strachom pred politickými vrchnosťami odstrašila voličov od voľného vykonávania občanských práv, nástrojmi zkaženosti prajúc svojej stránke, potlačéním prenasledujúc *ľudovú stranu* započala sa voľba. Na čas voľby boli vyzdvihnuté všetky občanske a politické práva, čo snášať museli voličia i nevoličia, chlapi, ženy ano ešte i deti; vynímajú tých, ktorí boli pri vládnej stránke, s tým, že utlačili tým, ktorí držali s *ľudovou stranou*. Všetko toto bolo nebolo osobným záujmom; s tým, že by nebolo kúpkóczyemu víťazstvo, preto tyranstvo, pomoc ešte i lesť, prehnanosť a seľným dokázalo, že jeho jedine nesvedomitosť jeho voľbou *ľudovej stránky* voličia budú môcť zdržovať, keď budú pokým príde na nich rad, aby šli hlas; až v samý deň voľby predseda im označil miesto von z mesta, taktó chcejúc prekaziť výsledok voľby, aby totiž voličia mokli, mrzli o hlade, o smáde, ba čo viac ešte i ten chlieb, ktorý pre voličov *ľudovej strany* bol dovezený, ako opravdiví tyranzi, im ho zhabali, aby ich tábor hladom, unavením a nespokojnosťou prinútili sa rozísť; kdežto voličia vládnej strany na tom najlepšom mieste, blízko volebnej miestnosti, vo veľkom hostinci všetkým ešte i muzikou zaopatrení boli. Títo mohli hlasovať, ľahko ich predpustili, ale každého voliča z oprotivnej *ľudovej strany* sa dlho vypytovali všeliaké chytľavé otázky mu predkladajúc, aby nemôhli odhlasovať a voľba aby sa tiahla až do noci, keď potom určia hodinu k záverke a väčšinu vyreknú. Dezider Suľovský (nitránski voličia dobre si ho zapamätajte) ešte iný figel vynašol. Jakožto kandidát *ľudovej strany* vystúpil mladší gróf Ján Zichy; a ponevác v Zichyovskej rodine traja grófi majú to meno Ján, tedy Suľovský urobil ten návrh, aby všetci traja Ján Zichyovi jakožto kandidáti tú roľu hrali; čo sa aj Gustavovi Tarnóczyemu veľmi ľúbilo; ačkofvek oni druhí dvaja Ján Zichyovci na písme dali, že oni nevystúpili za ablegáta; Tarnóczy pri tom všetkom nevzal to do povahy, lež nechal hlasovať na všetkých troch Zichyovcov; s tým chcel to docieľiť, aby voličov pomiatol, a hlasy ich roz-

ptíľil. To je nič iného jako zničenie volebného práva.

Čo že si myslí vláda? Čo že chce docieľiť s takouto voľbou pán Bánffy, a zvláštne pán minister vnútorných záležitostí Dezider Perczel? Či sa azdaj nazdávajú, že sú voličia nitránskeho volebného okresu tak na hlavu padlí, jako je včulajšia uhorská vláda, že sa oni s takouto voľbou uspokojá. Či sa snád vláda nazdáva, že ľavá strana je tak hlúpa a nepoctivá, že by Latkóczyho s takýmto špinavým mandátom v snemovni medzi sebou ztrpela, mu tam povolila sedieť a rečnúť? Proti nitránskej voľbe po celej krajine je jednomyselná mienka, totiž tá, že sa ona musí zničiť a Latkóczy je prinútený takéhoto špinavého mandátu sa zreknúť. Voličia *ľudovej stránky* len jeden deň boli v Nitre utísknutí; už na druhý deň všobecná mienka bola na ich strane.

Pán Gustáv Tarnóczy fabrikant to na striekáče usiloval sa *ľudovú stranu* potlačiť, ale práve oprotivné docieľil svojim surovým tyranstvom; *ľudovú stranu* ešte nikto tak nepovýšil ako on, *ľudová strana* po nitránskej voľbe sa nepoškvvrnená ako jedine taká, ktorá spravodlivou, pravou cestou a má za cieľ blahobyť ľudu; kdežto vládna slobodomyselná strana a jej nesvedomití napomahači na veky sa poškvvrnili, pošpinili. Toľko je isté, že pán Tarnóczy nebude nikdy viacej predsedom pri voľbe na krajinského ablegáta, on už navždy odhral svoj zástoj a to veru hanebne a potupne.

Pán Tarnóczy to i sam cíti veľmi dobre navzdor toho, že jeho svedomie je hrubo otupené, lebo sa už usiloval po rozličných novinách vyhovárať a vyhrážať, že taktó a taktó on naučí tie noviny, ktoré sa vraj opovážily jeho špinavé skutky opisovať, že im zadá tlačovú pravotu; keď by to možné bolo, tak by pán Tarnóczy všetky noviny musel dať odsúdiť, lebo ani jedný jeho pokračovanie pri nitránskej voľbe neschváľovaly a tak by sa musel s celým Uhorskom súdiť, lebo celá Uhorská krajina sa nad tým pohorsila, jednohlasne ho odsúdila.

Voličia nitránskeho volebného okresu! chystajte sa k novej voľbe, lebo tá 20-ho marca tak špatne prevedená nestojí nič, nebude platná. *Ľudová strana* nech zas tak stojí ako múr nepodvratne, neohrožene, a zvíťaziť zaiste musí, lebo pri nej je pravda.

Nech žije Ľudová strana!!

POLITICKÉ CHÝRY.

Vládna kríza. Podľa chýrov ešte toho leta, najneskoršie na začiatku jasene budú nové ablegátske voľby. Vláda Bánffyho už nedožije nových volieb, lež ešte prv bude prinútená zaľakovať.

Tapolcánsky okres. Františ Koššúth hlavný to spravca sikačkovej fabriky, a úradník Gustáva Tarnóczyho toho šliapateľa ľudských práv, ktorý v snemovni verejno bol nazvaný oplanom, hovädom, mrcinou a zbojníkom, dostavil sa do tapolcánskeho okresu s mnohými takými ablegátmi, ktorí tvoria nebezpečenstvo domu, lebo potajomky s vládou trafikujú, aby dosávné svoje masné dôchodky ešte s jedným s ablegátstvom rozmnožil, pretože ten ubohý z tých tricať troch tisíc zlatých, čo následkom svojho všetko podujímavého ducha každoročne vstrčí do vačku, ešte nemôže vyžiť. Tedy chce byť ablegátom, aby mal ešte o 2—3 tisíc zlatých viacej. Už i započal svoju obežnú cestu po okrese, a jestli vládnym a neodvisliackym novinám sa môže veriť, všade ho s veľkou slávou prijímajú. Táto veľká sláva však snáď scvrkne sa len na kalvinských kňazov s vyšuvichsovanými fúzami a na to ubohé od nich sem a tam vedené stado, lebo, že by sa katolícky ľud nejako veľmi mohol oduševňovať za toho Františa Koššútha, ktorý s Gustávom Tarnóczyom, so sluhom to tejto chatrnej vlády, chytavším sa hlúpych zbojníckych fortieľov, oplanom, huncútom nazvaným, každodenne je prinútený ruku si podať, a povdačné zraky naňho obrátiť, lebo tento dáva, mu chlieb. Na tento čas ľudová strana v okrese ešte nemá kandidáta, a jestli vláda postaví proti Koššúthovi kandidáta ani nebude mať. Nebude však nie preto, ako to vyprávajú neodvisliacke noviny, ako by sa ľudová strana s vládou spojila proti Koššúthovi (pretože ľudová strana s takou podlou vládou, aká je včulajšia nepustí sa ani do reči), lež nebude mať preto, lebo keďby z boja Koššúth vyšiel víťazne, dozaista náš veľkodušný ministerský predseda by sa ponáhlal pred Jeho Veličenstvom omaľovať ľudovú stranu a príčinu víťazstva Koššúthovho v tom by ukázal, že ľudová strana rozdelila ten druhý tábor. Pretože ľudová strana túto veľkú službu neni náchylná vláde konať, radnej ani nepostaví kandidáta. Keď však taktika vlády tak ďaleko klesla, že by okres chcela do ruky Koššúthovi prehrať a keďby ani nepostavila kandidáta, vtedy ľudová strana nebude ani za jedno okamženie váhať, aby vystrčila zástavu k boju. Jestli nebudeme mať kandidáta, na to prosíme našich priateľov v okrese, aby nič nedbali o volebné pohyby, ani aby nevzali vedomosti o nich, pretože nám ani vládný kandidát, ani Františ Koššúth netreba.

V Nitre bude nová voľba. Imrich Latkóczy tými najšpinavejšími nástrojmi násilnosti a nesvedomitým pošliapaním národovej slobody nie vyvolený, ale od Tarnóczyho vymenovaný za nitránskeho ablegáta, sam seba uctil, a za ucho dal Tarnóczyemu s tým, že ten potupný mandát, ktorý mu ponúkali neprijal. Tak tedy bude nová voľba, v Nitre. Ufame že zákony prísnejšie sa budú pri nej zachovávať, než pri tej prvej a že daň platiaci ľud neolúpia i to posledné právo. Voličia! Vezmite si zas perá za klobúk a včul už s demonstráciou treba vyvoliť mladšieho Jána Zichyho, ktorému z ruky oplansto vyrvalo mandát. Zvolajme všetci: Nech žije mladší gróf Ján Zichy!

Trnava sa uprázdni. Trnavský ablegát, Jozef Pantoček je ťažko nemocný. Ponevác takto svojej ablegátskej povinnosti nemôže zodpovedať, už čo najbližšie chce sa zreknúť mandáta. Slobodomyselná strana už si aj vybrala za jeho nástupcu v osobe Korneľa Emmer. Dajte pozor však, neprislubujte váš hlas, lebo i vaša. *ľudová strana* bude mať kandidáta. Kandidát ľudovej strany bude ten hlavný usporiadateľ kat. shromaždenia v Prešporke dr. Jozef Neumann, prešporský to pravotár, ten nejctenejší muž celej stolice, opravdivý horlivý katolík, oduševnený priateľ ľudu, ktorý i v utvorení ľudovej strany vzal účasť a duch to kat. pohybov v Prešporke. Shromažďujte sa pod zástavu dr. Jozefa Neumanna všetci voličia trnavskí a nenechajte sa zviest od tejto zástavy ani za pol sveta.

Ľudová strana v Solnoku. I v tomto driečnom katolíckom meste sa tvorí pôda pre *ľudovú stranu*. Pravda že sa to nelúbi veľmi tým divým neodvisliackým pánom a preto na *ľudovú stranu*, už včul vykrikujú všeličo, keď sa ešte nič nestalo. Chvála však Bohu! Rozumný ľud solnokský už zná nie len piera týchto dobrých vtákov, ale aj ich hlas a nedá nič na nich. Môžu hovoriť, čo chcú, to nemôžu odtajiť, že ľud špatne oklamali, jeho žiadosť nevzali do povahy a naproti jeho vôli robili také zákony, ktoré ten najdrahší poklad ľudu, jeho náboženstvo napadajú. Ani to nemôžu odtajiť, že neodvisliaci sú len ústami priateľa ľudu, a keď vyndú na vrch, podporujú vládu. Veď ich hlas neraz zachránil vládu od hanebného pádu. I včul celý tábor Eötvöšo-Justhovej neodvislosti sprovádza Františa Koššútha, úradníka to Gustáva Tarnóczyho toho najpodlejšieho otroka a lupiteľa ľudových správ, a sluhu vlády. A títo sú neodvisliaci? Ďakujeme za takúto neodvislosť! Toto je mámenie, to je zavádzanie ľudu! Eugen Vig, predseda neodvislej strany v Solnoku si myslí, že i na ďalej môže za nosom vodiť solnokčanov. Oho! už vidíme kalužinu a nemáme chuti do nej vojsť ani na žiadosť Jušthovu, ani na žiadosť pána Viga. Jako verný ľud v Solnoku posáva dôveroval ešte v neodvislej strane, tak včul po oklamaní odhodí tú zašpinenú zástavu a čistú zástavu *ľudovej strany* chytiť do ruky. Nech žije Solnok! Nech žije ľudová strana!

Záležitosť „Magyar Néplapu“. V záležitosti „Magyar Néplapu“, proti porotnému súdu bola zadaná ku Kúrii žaloba na zničenie. Tú záležitosť v minulý útorok pojednávali so záležitosťou „Magyar Állam“-u a „Dunántuli Hirnap“-u. Všetky tri ničové žaloby odvrhla kúria, skrze čo súd stal sa právnym.

Miškoleský mandát. I ústa Ottovi Hermanu na pohľad neodvisliackemu to ablegátovi vláda zapchala masným úradom. Vymenovala ho za strážcu do muzeuma. Preto musí sa zreknúť mandáta. V Miškolci bude nová voľba. Kalamajky pána Otta Hermanna viacej už nebude požívať ct. Dom, čo dozaista nikto nelutuje, ale každý sa na tom diví, že vláda nenašla na odplatu zasluženejšieho človeka než Otta Hermana toho polblázniveho republikána a anarchistu.

Či nikoho neni, kto by pozornosť Jeho Veličenstva vyzval na tieto machinácie vlády?

Fortiel vlády. Nepovieme nič nového s tým, že to utvorené silné nemluvniatko, tá *ľudová strana* vláde je veľmi neprijemná, tak tiež jej slovenské noviny, „Kreštan.“ Lúbila by obidvoje vykoreniť zo sveta, len že na to nenachádza dostatočnej príčiny, aby nášho účinniveho „Kreštana“ mōhla zdrapiť. Preto tedy podľa svojho obyčaja obchádzajúcu cestu hľadá a takto chce sa dostať k srdcu obecenstva. Aby do omylu uviedla

tábor „Kreštana,“ tak očúvame, že pod nápisom „*Pán Farár*“ jednej slovenskej noviny chce vydávať, ktoré na oko by snád i kreštánske boli, ale vlastne slúžily by vláde a jej úmyslom. Popredku upozorňujeme našich čitateľov, aby nesadli na lep tomu falošnému „*Farárovi,*“ lebo to len taký pastier bude jaký bol apoštol Judáš. Nuž už tomuto farárovi opravdu neotvoríme dvere, lež metlu vďačne chytíme na neho.

Krajinský snem.

V Budapešti 21. marca.

Veľmoži sa dnes zo zasadnutia rozišli, bez toho, že by boli očuli výsledok ich hlasovania, lebo predseda nemôhol ho vyhlásiť, pretože zapisníci nevedeli sa usozumieť na jeden-dva hlasy, od čeho osúd návrhu závisí.

Včul na denný poriadok prišiel návrh o slobodnom vykonávaní náboženstva. Mnohí hovorili za návrh, mnohí rečnili proti nemu. Potom predseda Jozef Slávy nariadil hlasovanie. Proti návrhu hlasovalo 119 veľmožov; za návrh tiež 119; ale zapisníci nijako sa nemôhli na tomto srovnáť. Preto predseda oznámil, že pretože medzi zapisníkmi je rozdiel stranivá hlasov, preto výsledok nevyhlási, ale v zajtrajšom zasadnutí nové hlasovanie nariadí.

V Budapešti 22. marca 1895.

V dnešnom zasadnutí Veľmožov trikrát zvíťazila vládna strana, po štvrtýkrát oprotivná strana. *Beznáboženstvo* odvrhli s väčšinou 8 hlasov. Odkedy vo vyšej snemovni cirkevnú politiku provodzujú boly veľké dohady, boly veľké demonštrácie, vláda mala často i šťastie, bol i taký čas, že buchla, včul nebolo ani dohady, ani radosti, ani oduševnenia, ale len rozhorčenie.

Predseda Slávy hneď na počiatku zasadnutia vyslovil, že pretože pri včerajšom hlasovaní hlasy boly rovnaké, preto on žijúc so svojím právom včul hlasuje za návrh o slobodnom vykonaní náboženstva, aby totiž bol prijatý za predmet čiastočného pojednávania.

Rečnili proti návrhu kardinál Schlauch, ktorý predniesol hlavnú reč, a iní. Návrh zastával Wlaššič kultusminister, ale oprotivná strana pre reč kultusministra tak sa nahnevala, že gróf Mikuláš Móric Eszterházy a gróf Ferdinand Zichy hneď navrhli, aby sa celá tretia hlava o beznáboženstve vynechala. O tomto sa dlhé časy dohadovali, až konečne prišla vec k hlasovaniu; pri ktorom 126 hlasovalo na to, aby sa III. hlava oného zákonného návrhu celkom vynechala, za návrh hlasovalo 118;

tedy vláda i so svojím návrhom prepadla, lebo oprotivná strana mala o 8 hlasov viacej.

V Budapešti 23. marca 1895.

Po schválení zápisnice pojednávali návrh o slobodnom vykonávaní náboženstva; aj ho dokončili tak, že z III. hlavy vynechali 26 §. o beznáboženstve. Keď návrh po tretí krát čítali, bolo nariadené menovité hlasovanie, pri ktorom vláda už o 15 hlasov mala menej, a tak náležite so svojím návrhom vonkoncom prepadla.

Potom nasledovalo pojednávanie o židovskej recepcii. Jakožto prvý rečník proti teže vystúpil gróf Sigmund Csáky-Pallavicini, ktorého reč nijako sa neľúbila vládnej slobodomyselnej stránke a židovským novinám, ale sa ľúbila kreštánskému obecnstvu, požehnávali ho aj za ňu, a si žiadali, aby sme mnoho takýchto veľmožov mali; ktorí majú i tolko smelosti, že čo cítia to aj vyslovia a sa nepretvarujú jako najväčšia časť medzi nimi. Gróf Csáky-Pallavicini rečnil proti židom a židovskému náboženstvu, a vo všetkom mal svätú pravdu. Na oči vyhodil kultusministromi, že chce prijať do krajiny medzi zákonite náboženstvá, židovské náboženstvo, ktorého zásady ani nezná; že židia sú tak rozšírení v našej krajine, a že sa u nás tak zmôhli, to ten vznešený gróf pokladá za to najväčšie nešťastie pre uhorskú krajinu, v čom mal svätú pravdu.

Ešte iní hovorili za recepciu; iní zas proti nej. Konečne hlasovali; a pretože o šesť hlasov bolo viacej proti recepcii, preto bola odvrhnutá.

V Budapešti 26. marca 1895.

V snemovni zastupiteľov bol ten najväčší verejný škandál, jako i v Nitre bol ten najväčší volebný škandál. Predseda oznámil, že Latkóczy za nitránsky mandát zadakoval, čo oprotivná strana so schválením na vedomosť vzala, keď na galerii sa zjavil zažalovaný: Gustáv Tarnóczy. Opravdu on to bol, so žltou tvárou jako vosk. Keď ho ablegáti zbadali, hneď zo sto hrdiel vykrikovali: *Von s ním, von s ním!*

Pázmándy o nitránskej voľbe započatú reč nemôhol pokračovať. Zas zaznelo: *Von s ním, von s ním!* Gustáv Tarnóczy sa ale ani nepohnul. Potom ešte ohnivejšie kričali: *Pod jednou strechou s ním nechceme byť* a požadovali od predsedu, aby ho dal vyhodiť. Szilágyi sa smial a cengal a keď kričali: *Haňba! Zbojník von! Oplan! Vyhodte ho von!* Szilágyi nikoho nenapomenul.

Pavel Drakulič vstal a chcel ísť na galeriu, aby Tarnóczyho odtiaľ dolu shodil, ale ho naspák zdržali. Tarnóczy ale jako bezočivec ani sa nepohol, ešte sa smial a hlavou kýval. Potom jakési písmo donesli Tarnóczymu, prečítal ho a vstrčil do vačku (jako sa hovorí predstavený snemovne ho pisobne oslovil, aby sa hneď odstránil). Celá snemovňa sa nad skutkami Tarnóczyho, ktoré v Nitre pri voľbe vyvádzal, zdesila a s hnosotou sa od neho odvrátila. Keď Pázmándy svoju reč dokončil, Tarnóczy vstal, každý sa od neho jako od nejakého prašivca odťahoval, a potom von vyšol. Podobný trest v Uhorsku ešte nikoho nezastihol.

Druhým očitým svedkom bol Eugen Kund, ktorý tiež o nitrianskej voľbe prednášku držal, zvláštne omaľoval Szulovského, jako sa pri voľbe jakožto druhý predseda, pachoril. Vláda sľúbila, že nariadí prísne vyšetrovanie nie len proti Tarnóczymu a Suľovskému, ale proti všetkým úradníkom v Nitre, ktorí pri voľbe úradnej moci nadožívali. Snemovňa však nedôveruje v nitrianskych úradoch, že by tieto vyšetrovanie neustranne vedli a preto požadovali, aby sa z Budapešte poslal výbor do Nitry túto záležitosť vyšetrovať. Dnes túto záležitosť len poťiaľto dokonali, zajtra to jest 27-ho marca zamýšľajú hu pokračovať.

Nitriansky škandál.

Také veci, také nehanebnosti ešte pri žiadnej voľbe nepáchaly sa, ako 20. márcia v Nitre. Voličia okresu nitrianskeho mali si voliť, dľa svobody svojej občianskej, vyslanca na snem; ale to nebola svobodná voľba; to bolo besné shabanie všetkých občianskych a ľudských práv. Voličia ľudovej strany považovaní boli nie za svobodných občanov, nie za ľudí, ale za otrokov a za ujarmené zvieratá.

»Vo svobodomyseľnom poriadku vyrôsnutí politickí zbojníci obecnej svobody predstavili sa, i pánov svojích, zmýšľanie svoje a statočnosť svoju v celej ošklivej podlosti.« Takto píše noviny „Magyar Állam“ o nitrianskom zverskom, besnom vyčinení liberálnych lupičov občianskej svobody. To, čo usporiadatelia a vodcovia nitrianskej voľby spáchali, takú hanbu a potupu prejavuje v uhorských zkažených pomeroch, žeby neškodilo tých divých vodcov na čele poznačiť, a síce nie čiernidlom, lež hustou kolomazou, ako pastier značí tie ovce, na ktorých sa červy a prašina ukažuje. Neškodilo by týchto nitrianskych hrdinov na nehanebnej ich koži ohnivým železom naznačiť a tak hnať ich po celej krajine priviazaných ku pranieru, aby statoční ľudia videli, že tí rytieri, čo na čele svobodomyseľnej strany stáli, nie sú ani ľudia, ponevác takú kožu majú na tvárach, ktorá by sa vápnom a lúhom vyrábať mohla na krpce.

Zaslúžili by tí nitrianski rytieri liberálnej nehanebnosti, aby ich prehánali po krajine, ako kedysi kmínov prehánali po dedinách a kmín sám

musel vykrikovať, čo pokradnul a na chrbate musel vláčiť pokradnuté veci; zaslužili by tí nesvedomíť zvodcovia sveta, aby ich ako kmínov svobodnej voľby s bubnom prehánali po krajine a všade aby sa vybubnovalo: pozrite títo sú to, čo nitriansku voľbu previedli na haňbu a potupu Uhorska.

Čože inšie zaslužia tie zvery v človačej koži skryté, ako aby ich ľudsky smýšľajúca spoločnosť vykorbačovala na tom vysokom smetlisku hanby, ktoré smetisko 20. marca v Nitre sa nakopilo až do výšky vrchu Zobora?

My si ctíme zákony, ctíme si vrchnosti naše, ctíme si ústavu Uhorska: ale žiadame si, aby i vrchnosti, aby i vláda v uctivosti mala občianske, sväté práva naše, aby voličia ľudovej strany neboli považovaní za otrokov alebo za nerozumné, ujarmené zvery. Lebo jestli sa voľby ablegátske podlým, oplanským spôsobom vykonávať budú, jestli vrchnosti nohami šliapať budú do blata zákony a práva naše, vtedy i ľud všetku úctu a poslušnosť ztratíť musí oproti vrchnostiam, považovať ich bude nie za ochrancov práva a poriadku, ale za nesvedomíťch dráčov a divých nahanačov vládnej strany.

»Kto chce verejno vyznať nepočestnosť svoju, ten nech tieska nitrianskym lúpežníkom, lebo takáto potupná banda ešte i v močarínach zkaženého uhorského společenstva len za tisíc rokov mohla sa dohromady strepať.« Takto píše noviny »M. Állam.«

Takým spôsobom, aký 20. marca nie pri voľbe, lež pri zverskom násilenstve v Nitre panoval, cesta sa chystá všeobecnému prevratu a revolucii. A jestli ľud ubohý, následkom bezočivého šliapania ľudských práv svojích, ku pomste zakročí; jestli ľud do ošklivého jarma otroctva vohnatý násilenstvo na sebe páchané podobným násilenstvom odplácať začne; jestli pre krivdu do neba volajúcu a na chudobnom poplatnom ľudu spáchanu krv potečie potokom, — za to nech potom odpoveď dajú tí pajtáši, ktorí v Nitre celé hory bodákov sohnali, aby isté víťazstvo ľudovej strany nátlakom ohromného vojska prekazili.

Tichosť, pokoj panoval medzi voličmi ľudovej strany: a preda kdekolvek ukázal sa kandidát tejto strany, mladší gróf Ján Zichy, všade bodáky žandárov ho sprevádzali. Ešte pred voľbou celé pluky vojska umiestnené boli po obciach a domoch takých, ktoré k ľudovej strane patrily. Voličia vládnej strany bedlivo šetrení boli. Biskupov kaštieľ, domy kanonické zaplavili vojskom; jakoby biskup a kanonici nebezpeční buriči a podpalači boli.

Pán Latkóczy isto vedel, že zvíťazí i proti ohromnej väčšine ľudovej strany. Veď dvoma dňami pred voľbou, 18. márcia veselo sa zabavoval na tom *póstnom tanci*, ktorý tanec v hostinci „Hungaria“ usporiadaný bol v Budapešti od pánov ablegátov a »dobrých katolíkov.«

Čím viac sa blížil deň voľby, tým viac rástlo vojsko a násilenstvo. Blízo 1500 vojakov maširovalo zavčas rána v deň voľby. Brány domov, sklepy všetky musely byť zatvorené. Ani čo by nepriateľ bol hrozil vojnu mestu. Bez vstúpného lístka vojaci do uliciach rozstavení, nikoho neprepustili. Lístky tieto *len privržencom* vládnej strany byly rozdávané. Jedlo, potravné články nesmeli sa predávať; už pred týždňom oznámilo sa, že aby sa každý dom zaopatril jedlom na deň voľby; aby sa z domu nikto von neopovážil, len z okna aby sa díval, čo sa robí vonku; aby si pozor dali na strechy, lebo podpalači oheň zapríčiniť môžu; aby sa **vačky voličov** (zvláštne ľudovej strany) pre-

lhiadaly, či voličia kamene, zbroj ku voľbe neponesú; aby sa zástavy ľudovej strany von z mesta nechaly; aby sa zápraž do okolia mesta nepúšťala, lebo že nákazlivá nemoc vypukla medzi lichvou atď. Toto všetko malo slúžiť len k zostrašeniu ľudovej strany. Ešte i listy nedochodily na čas, aby si ľudová strana poriadky robiť nevedela.

Každý vedel, že vládna strana v menšine bude a preto všemožné násilenstvo že sa upotrebí k rozohnaniu ľudovej strany. Veď jeden notársky pisar strielať kázal žandárom na pokojných voličov, keď gr. Zichy v obci Zsére reč držal: len farár Karsay prekazil pokus tento, keď pred žandárov skočil a žiadal, aby prv doňho strelili. Vládna strana násilno chcela bitku započaf, lebo v novinách dňom vopred bolo luhané, že v obci Zsére krvavá bitka bola. Nitrianske svobodomyseľné noviny písaly, že by kňazom dobre bolo **jazyky vytrhať**. Nuž pravda, veď vyprávať len svobodomyseľníkom svobodno. Čertovská to svoboda.

Pri voľbe vládna strana dostala tri hostince, kde sa pri muzike jiedlo a pilo; ľudová strana stáť musela von z mesta pri drevárni pod holým nebom, vystavená **celý deň a celú noc** studenému vetru a dažďu so sňahom. Ani s ošpanými nezachádza tak hospodár, ako sa zachádzalo s ubohým ľudom. Jedno pristrešie tam bolo; niektorí slabí starci utiahli sa podoň; výhnali ich zas na dažď. . . A ľud chudobný predsa vytrval, hladný, smädný, umoknutý, uzimený. Kanonici, professori stáli v kalužiach a na daždi s ubohým ľudom. Dva vozy chleba zaopatřila si ľudová strana; ani tohoto **suchého chleba** nedopriali svobodomyseľníci hladnému ľudu; **do blata** vyvrátili, pohádzali mnohé chleby.

Pekná to svoboda, ľudskosť a vzdelanosť. Ani divé zvery nehádzu do blata kosti, ktoré druhým zverom z papule vydriapaly, ale ich aspoň samé zožerú. . .

Kým ľudová strana v kalužiach a na daždi stála, krásne veci stváraly sa pri voľbe. Aby väčšinu gr. Jána Zichyho rozohnali, nechali ju na daždi stáť; aby voličov Zichyho pomýlili, ohlásilo sa, že ešte dva grófi Jánovia Zichy, teda dohromady, **traja grófi Jánovia Zichy** že vraj vystupujú. Jeden starší gr. Ján Zichy, druhý mladší gr. Ján Zichy a tretí gróf Ján Nepomucký Zichy. Teda dvoch grófov Zichych kandidovali podvodne a ani vtedy neodstúpili svobodári od tohoto klamstva, keď sa im listy tých dvoch grófov ukázaly, v ktorých sa osvedčujú, že za ablegátov vystúpif nechcú. Ktorý volič z ľudovej strany nevedel z týchto troch grófov Jánov Zichych, ktorý je opravdivý kandidát, toho hlas bol ztratený. Na Latkóczyho hlasoval slobodno každý ešte i **mrtví ľudia**. Mnohí úradníci hlasovali v mene mrtvých voličov. V mene jedného **mrtvého žida**, Naftalina Wais-a, hlasoval druhý. Ukázali hneď smrtný list toho žida, lebo ľudová strana prichystaná bola i na takéto kúscky. No toho žida, čo v mene mrtvého hlasoval nezavreli, lež namiesto toho chytli žandári kňazov a tých viedli **do žalára**.

Voličov ľudovej strany, keď len litterku ináč povedal, ako bolo v sozname voličov napísané, hneď odháňali. Kanonika Šimko odohnali, lebo že povedal meno svoje Šinko. Gazdu jedného menom Šüttő odohnali, lebo meno svoje len s jedným »t« — Šüttő — vyrieknul. Gazda menom Szomolányi odohnatý bol, lebo napísaný bol od notára chybnou — Szmolányi. „Nech vám teda **porciu platí** Szmolányi“ — vykriknul sedliak ku svobodomyseľníkom.

Takto to išlo po rade. Odhodili kňazov, kanonikov, farárov, kaplanov, kupcov, remeseľníkov, sedliakov, ba ani ku hlasovaniu **neprípustili** na 800 voličov Zichyho. Pán predseda voľby o 12 hodinách obedoval až do 2. hodiny; keď ho žiadali, aby ľud chudobný nenechal v blate a na daždi stáť, riekol, že si ešte musí **čiernej kavy** vypif. Ba či mu tá káva i dušu i srdco nezačiernila?

Keď pán predseda videl, že ľud ubohý ani násilenstvom, ani dažďom, ani hladom-smädrom nedal sa odstrašif, voľbu **pretahoval** pomáli až **do noci**, až do druhého rána. Na vládnu stranu už všetcia odhlasovali, len voličia ľudovej strany stáli ešte v radoch v noci, na daždi. Židia chytali sedliakov, peniazmi vábili ich na vládnu stranu. Keď všetko nepomáhalo, vtedy **preskočili celý rad obcí, tak že z 50 obcí ľudovej strany len asi 10 hlasovalo**. V noci robili čo chceli. Jeden sedliak taký bol umorený od dažďu, zimi a hladu, že ako ho odhodili od hlasovania, omdlený na zem padnul. Druhý zapálenie pľúc mal, predsa išiel hlasovať, ale hlas jeho tiež svobodomyseľno odhodili.

Darmo protestovali proti nefudskému, tyranskému zachádzaniu pána predsedu; hrozil sa hneď žandárom a žalárom. Na vládnej strane všetko bolo svobodno. Jeden žid opľuval vstúpny listok jedného ablegáta.

Hlasovanie, t j. zverské násilenstvo trvalo až do rána. Ráno potom vyhlásilo sa slavne, že pan Latkóczy zvíťazil väčšinou 629 hlasov. Ten pán Latkóczy je to, ktorého voľba už i roku 1887. krvou **pät zastrelených voličov** v Úzbégghu v okrese nitrianskom poškvrená bola.

Na ľudovej strane istých, očitých 1400 voličov bolo, nuž ale na slávu uhorskej našej svobody, len 274 hlasy boly z nich prijate. Na takéto spôsob netreba nám volieb, veď bez toho vymenujú za ablegáta bárs ktorého potrimískára a válovníka. Daromné lárho robča, že ľud bitku hľadá. Nie páni, nie: ľud hľadá opravdivú **svobodu a spravodlivosť**; tieto dve cnosti bezočivo zauškované boly v Nitre.

Ablegáta Zelenyáka všade žandári sprevádzali. Pravotár Bangha do svojho vlastného domu nebol pusteny a musel na daždi zostať; ale židovské chlapčiská svobodno polovali cez rady vojakov na voličov ľudovej strany. Zápraž nebola pustená do mesta, len z vládnej strany. Gróf Imrich Hunyady, tajný radca Jeho Veličenstva kráľa, **zaplakal**, keď videl že ubohý ľud v blate, v kalužiach, na daždi sa od hladu triasol: ani len jedného **sviňského chlieva** nechceli dopriať umoknutému ľudu. Gróf Hunyady tak sa mal osvedčiť, že toto ukrutné, zverské zachádzanie **kráľovi oznámi**.

Áno, tie ukrutnosti, klamstvá a kmínstva verejné musia sa kráľovi predložiť. Od vlády nič dobrého nevyčkáme. Veď verejno, do očí povedali na sneme pánu ministerpredsedovi, že nič lepšie nebude — len pandúrske kaprálom.

Ošklivé hovädstvá v Nitre popáchané volajú o pomstu. Takto i **koňa** môžu vyvolif za ablegáia. Nech na tisícročnú výstavu pošlú tie shabané suché chleby, ktoré hladnému ľudu od úst odtrhli. L'udožrúti v čiernej Afrike väčši mores vedia ako nitrianski svobodári a válovníci. Takto sa nerobí pokoj: tak ľud ženie sa do rúk socialistov a revolucionárov. Predsedovi voľby na druhý deň verejno na ulici nadávali do gazemberov a jeden pán, nie sedliak, takto ho okrikol: Prepichni ma, jak sa opovážiš, **ty pes**.

Smutno, veľmi smutno to bude s Uhorskom, jestli sa ablegátske mandáty verejným, hnusným kmínstvom

nadobývať budú. Jestli má Latkóczy kvapku citu, mandát nitriansky prijať nemôže, lebo celý batoh, celý vrch smradlavej špiny prilepený je na voľbe nitrianskej. Už i z cudzozemska prstom ukazujú na Uhorsko, na Nitru.

Páni, ratujte dobré meno vlasti našej. Nečakajte, aby ľud sám pomstil sa nad nespravodlivosťou do neba volajúcou. Vypíšte **novú voľbu** v Nitre.

A v skutku, rozhorčenosť taká panuje medzi všetkými stranami na sneme, že máme nádej na *novú nitriansku voľbu*. Dá pán Boh, že nitrianska švárna voľba počiatkom bude veľkých vecí. Ľud zobudil sa a práva svoje z rúk *vyrvat si viac nedá nikomu*.

L'udomil.

Katolícke kruhy.

Predniesol *Štefan Paska* pri otváraí žilinského katolíckeho kruhu 3. februára 1895.

(Pokračovanie.)

Keby tie kat. kruhy po tak zvaných cirkevných reformoch túžily, zaiste tie žurnále vychvalovali by ich až do neba jakožto poládia — hradby — civilisatie, vzdelanosti a patriotizmu. Ponevác ale trúfajú, že kruhy katolícke po tých reformoch nijak netúžia, preto tak zvaná verejná mienka, uhorský közvélemény — ktorý Haas-Deuts consortium robí — katolícke kruhy osočuje, očerňuje a zo všeličoho upodozrieva.

Dlho by to trvalo, abych ja v tomto okamžení na všetko to odpovedal, z čoho tá, skrže zakúpené žurnále otrovená verejná mienka nás upodozrieva. Ja tu len niektoré spomenem.

Na oči nám vyhadzujú, že tu v kruhu údovia aj o politike diškurujú. Ale pýtam sa: ktoré je to liberálne kasino, v ktorom by sa o krajinských záležitostiach nerozprávali nedeбатovali! A veľmi múdro; veď preto sú kasína, spoločné kruhy, aby o tom, čo v novinách čítali, svoju mienku, jedon druhému sdělili. Lúbil bych ja vidieť také kasino, do ktorého údom slobodno by bolo ísť, ale tam by museli mlčať ako ryba vo vode. Je síce pravda, že v našom kruhu dľa 3-ho paragrafu našich štátutov politika je vytvorená: ale to sa tak má rozumieť, že politické uzavretia, nech sú oni jakékoľvek, sú z kruhu celkom vytvorené. Myslím, že ani spomenúť nemusím, že každý rozhovor, kde jaká conversatia, každá reč a prednáška v tomto kruhu, nikdy nemôže a nesmie byť v inom smere držaná, ako v smere katolíckom a vlasteneckom. A preto, kto by reč alebo prednášku v tomto kruhu v inom smere chcel držať, ten nie je priateľ nášieho kruhu a ako taký nemá čo tu hľadať.

Je síce pravda, že zakladanie katolíckych kruhov práve na tento čas padá, v ktorom

cirkevno-politické reformy majú sa do života uviesť: ale z tohoto predsa nemožno uzavreť na to, že v katolíckych kruhoch aj politické uzavretia vynášať sa budú. Nedá sa tajiť, že rýchle zakladanie katolíckych kruhov, jedine cirkevno-politické reformy najviac napomôhly. Proti týmto reformom, na koľko sú ony na katolíkov urážlivé, katolíci brániť sa musia a to len tak sa stať môže, jestli povedomie katolícke v občanoch vzbudzovať sa bude. Nuž nepočuli sme aj z úst samých liberálných ablegátov, že vraj katolícka cirkev nemá sa čo obávať od tých cirkevno-politických reformov, nech len — vraj — kňazi usilovne štepia kresťanské pravdy do srdca katolíckych občanov.

A keď kňazi túto múdru radu od liberálnych ablegátov prijímajú a ju aj nasledovať chcú; keď z tohoto cieľu aj katolícke kruhy zakladajú: nuž potom tí istí páni ím to zazlievajú. Kde je tu logika — a zdravý rozum?

Na zakladanie katolíckych kruhov v Uhorsku nikto nemyslel dotiaľ, kým skrže Haas-Deutschovú firmu urobená verejná mienka to natárala, že vraj reformy krajina si žiada. Potiaľto hovorím, na katolícke kruhy nikto v Uhorsku nemyslel; lebo katolíci až do najnovšieho času silne verili, že liberalismus má čestný úmysel.

Ale keď sa v tomto zmýšľaní sklamali, za potrebné uznali, čím viac katolíckych kruhov zakládať. A toto zakladanie a udržanie katolíckych kruhov už aj vtedy bude potrebné, jestli s tých reformov nič nebude.

Zkusenosť nás učí, aby sme liberalismu už viacej neverili, keby nás jakými koľvek sladkými rečičkami svojím cieľom získať chcel.

Dobroprajníci katolíckych kruhov z toho nás upodozrievajú, že my pokoj medzi náboženstvami rozbúrať chceme. Na to si tu nikto ani zďaleka nemyslí. My druhého náboženstva práva nikdy nechceme napádať, ale naše práva napádať tiež nedovolíme. My vždy pamätliví sme krásneho napomenutia: „Čo nechceš, by tebe iný protivného učinil, daj pozor, aby si sa ty sám v tom neprevinil.“

Na horných stranách katolícke kruhy niektorí naši spolu občania aj z toho upodozrievajú, že cieľ jejích nie je vlastenecký, slovom, že sme my tu panslávi. A toto je najväčšia podlosť, z čoho nás len upodozrievať môžu.

Proti tomuto podlému upodozrievaniu všetcia z hlbín srdca protestujeme. Bohužiaľ, my v našej vlasti také časi a smutné pomery máme, že nie ten je považovaný za dobrého vlastenca, kto ľud v škole a v kostole na ceste mravnosti vedie a viučuje, nie ten kto

ľud, ten chudobný oproti pijaviciam zastáva; nie ten kto svoje povinnosti v úrade plní a cudzý majetok naňho zverený svedomite opatruje; ale, — mnohorázy — ten je dobrý vlastenec, kto pálenkou civilizáciu a kultúru rozširuje, kto primeráni tej pekelnéj otravy majetok si nadobudnúť. No my z takéhoto patriotizmu nepýtame!

A keď na nás ešte aj na budúce budú všeliakú špinu kydať; keď nás budú očernovať; keď na nás budú luháť; nemajme to za zlé našim nepriateľom; veď francúzsky Voltaire, od ktorého terajší liberalismus pochádza a ktorý v svojom živote toľko luhal, ako snáď nikto iný, svojích privržencov ustavične napomínal: luhajte, ale sme, lebo z toho sa vždy niečo prílepí.

Nepriatelia katolíckych kruhov ešte z jedného nás obviňujú; asíce, že sme reactionári — zpiatočníci. Ano sme reactionári, ale vznesenom zmysle. Lebo — ako Szentiványi hovoril na belohradskom shromaždení, — jestli vrcholec zdravej a vysokej jedličky pomáli s veľkým namáhaním až ku zemi skloníme, jak tá jedlička není spráchnená, jak je ešte v nej životná sila, čo sa stane s tou jedličkou, jak ja vrcholec s razu s ruky vypustím? Skočí na predošlé miesto a bude zas rovná jako svieca. Hľa, aj tá kresťanská pravda, bárs ju aj s násilnosťou na jeden čas skloníme, predsa reaguje — nazpät' ide, chce byť rovná, ako tá jedla. A potom, kto je väčší reactionár, či ten čo skrze uvedenie zákona nenáboženstva, chce možným učiť, aby sa pohanstvo rozmnožilo, proti ktorému sv. Štefan tak udatne bojoval; alebo ten, ktorý žiada si, aby krajina uhorská aj na budúce na kresťanskom fundamente stála ???

Jestli teda vec nestrane súdime, nie my sme reactionári — zpiatočníci, ale tí, ktorí pohanskú tmú zákonom uviesť zamýšľajú a tak krajinu o tisíc rokov nazpät' sotíť chcjú. Nuž či na takýto smer s rukami založenýma sa máme dívať? Smer tento prekaziť, proti nemu medzi hraniciami zákona bojovať, to nech je našou povinnosťou tu v kruhu katolíckom.

Vidme teraz ešte, že vlastne čo je cieľ katolíckych kruhov. Našich, už teraz skrze vysoké ministerium potvrdených štatútov paragraf tretí takto znie: Cieľom žilinského katolíckeho kruhu je: napomáhať v Žiline a v okolí bydliačích katolíkov, tak v duševných a spoločenských, ako aj materialných potrebách, kroz nábožensko mravného ducha; v týchže povzbudzovať vlastenecké smýšľanie a ducha spoločovitosti s úplným vylúčením politiky. A paragraf štvrtý takto znie: Kruh, súc vylučne

mravnou a spoločenskou ústavizňou, k usku-točneniu ciela svojho použije len mravných prostriedkov.

Na základe tomto účinkovanie kruhu ta smerovať bude, aby v členoch svojích budilo lásku, ktorá je základom katolíckeho náboženstva; aby zveľaďovalo kresťanské mravy: skrze spoločné s chôdzky aby blahodarne pôsobilo na vyvinutie ducha spolu patričnosti. V materialnom ohľade ale spolok za svoju povinnosť drží; z chudobných katolíckych jednotlivcov jak v Žiline, tak aj v okolí napomáhať; záležitosti údov a sirôt sa zaujímať; dobročinné ciele podporovať, konečne, ku kruhu o poradu sa obrátiacim dobrou radou príspeť a v ich záležitostiach svojím prostredníctvom poslúžiť.

Čo sa týka vzájomného podporovania katolíkov, v tomto ohľade, najviac sa od izraelitov učiť môžeme. Bárs by sme aj u katolíkov čím skôr videli tú spolu patričnosť ktorá našich izraelických spolu občanov tak veľmi snižuje. Jeli u nich reč o nejakej čisto židovskej záležitosti, není tej obeti, ktorú by oni dobrovolne a vďačne neprinesli. Ale aj vidieť výsledky toho. Jestli sa trať medzi nimi, že v niektorej famílii dieťkam ešte neodraseným, odomrie otec a matka; jestli po sebe žiadon majetok nenechali: ostatní izraeliti nedovolia, aby tie ubohé sirotky po žobrani chodily, ale rozdelia ich medzi sebou, a o jejich výchovu sa starajú. Jestli medzi chudobnými židovskými chlapci, v típného chlapca najdu; postarajú sa oňho, aby do vyšších škôl sa dostal. V gymnásiumoch na reálkach, na polgárkach, ba aj v universite najdeme židovských žiačkov s očima zapadnutými, bledej tváry, ktorý vodne korrepetujú a v noci pri kahančeku sa úlohy učia. Každý deň v inom a v inom židovskom dome jiesť dostanú, a takto sa prechublú až z nich budú fiškali, lekari, a iní učení mužovia. Títo vediac, že len pomocou všetkých židov môhli sa vyšvihnúť do vyššej triedy, za prijaté dobrodenia všetkým židom sú zaviazaní, a keď im šťastie posvieti, oni telom — dušou sú oddaný svojim spoluobčanom židovským, čo im nikto zazlievať nemôže: veď je to povinnosťou ľudí za prijaté dobrodenia vďačným byť. Keď židovské dievča, sa vydáva a je chudobné, bohatsí izraeliti vďačne pre ňu groše skladajú, len aby cez ťažkosti, ktoré s prvým sriadením domácnosti spojené sú, tí mladoženici čím ľahšej prebrdnuť môhli. Jestli jedon alebo druhý izraelita, zrázu chcjúc zbohatnuť, mnoho reskuje a buchne, ešte vždy má nádej, že jeho spoluobčania vytrhnú ho zblata; lebo jejich heslo je: všetcia za jedného a jedon za všetkýchl

(Pokračovanie nasleduje.)

BESEDNICA
Láska.

Táto zem mizerná
 Teba nespodila,
 Bár nakoľko verná
 Si sa k nej sklonila,
 Ty kvetina nebies
 Mimoriadnej krásy!
 Ktorá toľko nesieš
 Blaha po vše časy.
 Dobrota ta Božia
 V ľudské srdce vliala,
 Aby vôňa tvoja
 Svet potešovala.
 Šťastlivé to miesto,
 Na ktorom rozkvetáš:
 Tam zármutku nihto,
 Ty len slasť rozlievaš.
 Ty si prameň blaha
 Každéj duši vernej,
 Rozkoš srdca pravá
 Na tej zemi biednej.
 Tam života neni,
 Aspoň nie pravého,
 Kto je oddialený
 Od stánku tvojého.
 Ale neni každá
 Pôda tebe dobrá,
 Bár jaká zahrada
 By pre teba bola?
 Oj nie, len v zahrade
 Cistej nevinnosti
 Tvoj koreň si klade
 Stánok budúcnosti.
 Ty si jasný plameň
 Zápalu čistého,
 V ktorom človek žiaden
 Nemá nijakého
 Podielu, ktorý sa
 Zrieknul nábožnosti
 A vždy hlbšie klesá
 V bahno nepravosti. —
 Prameňu tvojemu
 Dva prúdy sa koria,
 K Bohu a bližnemu
 Ony sice horia.

Ale prvý k Pánu
 Najvyššiemu žiari
 A nech moju časni
 Schránku celkom strávi
 Trebárs až do prášku:
 To si, ó to žiadam,
 Bo tak v tvojom svazku
 Viem, že tam uhliadam —
 Z kade s' večnou čiastkou
 Svoj počiatok vzala
 A horúcou páskou
 Nebe-zem objala, —
 Toho, ktorý je sám
 Tá láska najvyššia,
 A klesajúcim nám
 Podpora najbližšia.

K.

Omyl a smerenie.

Bolo to 21-ho februára 1875 roku, silno bolo mrzlo. Okolo večera prišol jeden malý chlapec, asi deväť ročný, od zimy sa trasúc ku dverom jedného módného sklepu v jednej z najkrásnejších ulíc v Paríži. Napnuté čakal na kočáre, ktoré tam obyčajne postály, aby, jako i v predošlé dni, obdržal malú almužnú. Už dlho čakal na darmo. Tu na raz postál jeden skvostný voz. A jeden krásne oblečený sluha skočil z kozlov dolu a otvoril dverce na koči. Jedna vážna pani, barónka X... vykročí a ide do sklepu, kde to ubohé dieťa od zimy zmeravené ju očakáva. »Veľkomožná pani, prosím o malú almužnú; to Vám požehnanie prinese; dnes som nič nedostal, my doma trpíme hlad,« žaloval sa ten maličký.

»Veľmi vďačne,« odpovedala tá vznešená pani a vzala jeden strieborný peniaz zo svojej slonokostnatej tobolky. V tom okamžení si rozmyslela a vzala miesto strieborného jeden zlatý päť frankový peniaz, ktorý chlapcu s týmito slovami dala: »Tu máš, dieťa moje, päť frankov, neztrať ich.«

»Nech Vás Pán Boh požehná!« odpovedal ten chudobný chlapec. Pani asi pol hodiny trávila v tom sklepe. Keď von vyšla, zas sa k nej blížil ten istý chlapec. »Ako, či má viac už nepoznáš?« pýtala sa ho zadivená.

»Ja vás veľmi dobre poznám, Paní Veľkomožná. Či by ste mi nedala ešte pár krajciarov; potom by som ten zlatý peniaz priniesol mojej matke, tie krajciare ale by som dal tej starej žene.«

»Jakej starej žene?« — »Tej, ktorej všetky peniaze, ktoré nažobrem, musím oddať.«

»Ona je zaiste tvoja príbuzná,« pretrhla ho v reči barónka.

»Nie, Paní Veľkomožná, ona platí môjmu otcovi istý súčet, a ja musím potom pre ňu zobrať almužnú.«

»Nuž čože robí tvoj otec?« pokračovala tá pani mrzute.

»Môj otec je nemocný, i moja malá sestra tiež; moja matka ich opatruje, ona ale ešte je viacej nemocná než obidvaja. Ja musím celú rodinu vydržovať.«

Ten chlapec pravil tieto slová s takou uprimnosťou a skromnosťou že barónka bola celkom dojatá. Jedna myšlienka, jedno vyššie svetlo preniklo jej dušu. »Či by si má nechcel zaviesť ku tvojim rodičom?« pýtala sa chlapca. — »Veľmi vďačne, a to hneď.«

»Kdeže bývate?«

»V ulici N. blízko čary Fontainebleauvskej.«

»Je-li ďaleko odtiaľto?« — »Veľmi ďaleko, medzi tým sadnem si ku kočišovi na kozly a ukiažem mu tú najkratšiu cestu.«

»Na žiadaní pád,« odpovedala barónka, »je príveľmi zima tam hore a okrem toho tam není miesta pre teba. Poď, sadni si ku mne. — Či si očul August?« rekla svojmu sluhovi, »ulica N. blízko čary Fontainebleauvskej. Napred!«

O pol hodinu neskôr postál koč barónky X. pred čísom 9 ulice N. Brána bola nízka a špinavá, bola dopolu otvorená. Tá vznešená pani po ceste rozličné otázky položila chlapcovi.

On ale, buďto z nevedomosti, alebo z mlčanlivosti, veľmi neurčité vysvetlenie podal o svojej rodine. »Už sme tu,« zakričal ten malý radostne rozčúlený a vyskočil z koča. »Ja napred idem, Pani Veľkomožná, otcu a matku upovedomiť. Sú to druhé dvere na pravo, v najvyššom poschodi. Dajte pozor, Pani Veľkomožná, lebo schody sú tmavé a nebezpečné.« V tom že okamžení zmizol.

Barónka rozkázala sluhovi ísť napred po schodoch s vozovou lampou a našla v poslednom poschodi chlapca, ktorý ju čakal.

»Prosím Pani Veľkomožná, poďte, čakajú vás,« pravil trasúcim hlasom.

Srdco tej vznešenej panej skoro prestalo klopať, keď uzrela tú nezdravú a biednú izbu. Nekoľko kúskov dreva, ktore horely na zemi, osviecovalo a ohrievalo túto miestnosť bez oken. V jednom uhle ležal v handračkách oblečený muž na slame, vedľa jedného štyri ročného maleho dievčatka. Nečo, čo pred dávny časom mohlo byť prikryvadlom, pokrývalo obidvoch. Jedna lavica, jedna polamaná stolička, trochu slamy v jednom rohu bolo celým náradím tejto izby. »August, polož lampáš na túto stoličku a čakaj má vonku,« rekla barónka sluhovi.

Pri týchto slovách zdvihol sa ten muž zo svojej lože, ako zachvátený nejakou neodolateľnou mocou. »Vy ste, barónka X...« zvolal smutno a zúfale. — Ako, vy má znáte?

Keď to meno vyslovil, žena nemocného zakryla si tvár rukami a horko si vzdychala. Ten malý žobrák z námestia Hausmannovho (vyslov: hosmanovho) stál ako nemý; oči hneď ovesil na paniu, hneď na svojho otca; všetko mu bolo hádkou.

Vy, pani barónka, má už nepoznáte; Vy ste príčinou mojej biedy. Vy ste zaiste zabudla, že ste pred štyrmi rokmi jedného sluhu prepustila, ktorý vám chýbäl z vašich klenôtov; podozrenie padlo na toho sluhu, ktorý pred nekoľko dňami bol v tej svetlici, kde vaše škrine stály. Jedného dňa, bolo to v nedeľu, volala ste toho sluhu, a vyhrážala ste mu s policajou. On sa vyhováral, že je nevinný. Zaprisahal sa vám na život svojej malej dcéry. Táto prisaha zapríčinila, že ste ho nezažalovalá. Ale vaše presvedčenie ste nezmenila. Toho sluhu dala ste preč a neudala ste ho pri policaji. Vidíte pani Veľkomožná že vás zas poznávam? Či i vy poznáte včul vášho sluhu Alfonza H. . ktorý pre zdanlivú krádež bol od

vás prepustený? Není pravda? Vy ma zas poznáte, pani Veľkomožná, či nie?«

»Áno, sotva vás zas poznávam,« odpovedala barónka, najvyšš pohnutá.

»V skutku veľmi som sa premenil,« odpovedal ten nešťastný, Alfonz. »Štyri roky vo veľkej biede a v tej najväčšej núdzi. Keď som od vás bol preč poslaný, pokladal som sa za ztrateného na vždy. Nebolo mi možno inú službu si hľadať. Boli by sa u vás dopytovali na moje držanie sa a vy by ste bola má ako zlodėja opísala. Zloděj!

— Proboval som sa živiť z nejakej práce, u ktorej sa nedopytujú na predošlé pomery. Išol som do továrni pomáhať tovary vyvážať. Všetličo som započal, ale nič sa mi nepodarilo; všetko má hnalo k zločinu. Predsa som oproti stál. Potom prišla na mňa nemoc, už mesiace prešly, nemám žiadnej sily; moja dcéra už nezadlho umre, moja žena sotva môže toľko zarobiť, aby sme trochu dreva a pokrmu môhli kúpiť. Náš syn nás vydržiava na živote s tými dvaciat haliermi, ktoré dostáva od tej chudobnej ženy, ktorá ho najala. Keď si pomyslím, pani Veľkomožná, že ste Vy, ktorá ste tak dobrá, príčinou všetkého nášeho trápenia. Keď by ste mi bola uverila, všetko toto nebolo by sa stalo. Navzdor tomu já sa na vás nehnevám; Vy by ste má bola môhla poslať na šance. Božská prozretelnosť Vás sem poslala, aby ste dnes almužnú dala; ja ju prijímam a požeňávam Vás. Dnes tedy, keď sú práve štyri roky, že ste ma zahnila, dnes to opakujem, čo som vtedy povedal: »Já som neukradol, nevinný som.«

»Áno, Vy ste nevinný« pravila barónka so slzavými očami.

»Tedy mi včul veríte?« odvetil ten nešťastlivec.

»Vaša nevinnosť o mesiac, keď som Vás preč dala, prišla na javo. Ten náramok zas sa našol.«

Pri týchto slovách padol Alfonz na kolena.

»Ja som sa, pokračovala barónka, dopytovala na vaše bydlie; vy ste jakoby zmizol. Za dlhší čas po novinách som váš nápis hľadala. Dala som vás skrze policaj hľadať; všetko bolo na darmo. Po štyroch rokoch poskytuje mi božia prozretelnosť príležitosti, jednu nespravodlivosť napraviť, ktorú som spáchala. Z hlbokosti srdca som za to povďačná.« — V ten istý večer Alfonz so svojou rodinou do dvoch pekných izieb čeladného bydlia ku palácu barónky X. patriaceho bol presadený a ích bieda na vždy sa skončila.

CHÝRNÍK

K našim cteným čitateľom. Minulo pol roka čo „Kreštan“ vychodí. Bol to pol rok plný opravdivého zápasu. Náš Kreštan bojovať musel s mnohými prekážkami, nesvedomitými nápady a potajomnými šibalstvami, lež chvála Bohu! šťastlivo dobojoval aj zvíťazil. Vláda a moc nevďačne vidí jeho mohútneenie a rada by mu dýku svoju do srdca vrazil, ničmenej ne-návisť táto nezaškodila pranič nášmu „Kreštanovi“, ktorý spešno pokračuje na svojej dráhe, smelo odkrýva všetky streštenosti, plniac neohro-

žene svoju svätú povinnosť v obrane pravd Božských, záujmov svätého nášho náboženstva a ľudu. Nešťiti sa rovnako vyšticovať tak notariušov, ako aj slúžnencov, županov a ministrov keď po krivých cestách kráčajú. Ale sa ho aj skutočne obávajú všetci planí duchovia nečistých rúk, kdežto ho spravodliví ľudia radi majú a s radosťou čítajú. Toto je pre nás veľké zadostučínenie, väčšie nežli všetky zemské vyznačenia, lebo je to záruka toho, že záujmom ľudu spravodlivé slúžime. A týmto smerom pousilujeme sa aj budúce kráčať. Dobrý náš ľud ale len o to prosíme, by neodňal podporu od toho časopisu, ktorý preň žije, zaň bojuje, jeho bráni a chráni a v dobrom jeho všemožne podporuje. Nech že sa teda každý náš priazniviec pousiluje časopis tento čím väčšmi rozširovať. Priatelia naši, buďte tak láskavi, obznámiť „Kreštana“ i v takých stranách, kde by snáď dosiaľ ešte známym nebolo a odporúčajte ho aj do najchatrnejšej chalupy. Veď je predplatná cena jeho tak skromná, že si ho môže aj ten najchudobnejší kreštan zaopatriť.

Neznabožský liberalismus tuho doráža na nás; povinnosťou našou je teda statočne odrážať všetky nápady na kreštanstvo naše činené a ne-dať sa ničím prestrašiť, čoby sa to hneď aj všetkým zemským polbohom nelúbilo. „Kreštan“ dokázal sa dosiaľ mohutným štítom v boji tomto nerovnom, ktorým však zo dňa na deň odužujú sa sily naše. Z príčiny tejto obznamenajme, odporúčajme a rozširujme ho na všetky strany a neustale pre blaho vlastné a slávu Božiu.

— **Vojenský dvor kráľa.** Miesto kr. kniežata Albrechta včul sam kráľ povedie veľké vojenské cvičby. Tohoto následkom jako to »Wiener Tagblatt« ohlasuje, — bude to, že osobníctvo civilného dvoru, hlavnodvorný, hlavnomarsalský, a hlavnokuchyňský úrad od týchto čias nebude prítomný na vojenských cvičbách, a kráľ pri takejto príležitosti celkom vojenský dvor bude mať. — Proti tomuto ohlasu viedenského časopisu len tá okoličnosť hovorí: keď kráľ v niektorej čiastke svojej ríše z príležitosti, vojenských cvičieb sa zjaví, vtedy obyčajne vážne panovnícke povinnosti koná, pri ktorých jeho generáli nemôžu mu pomáhať.

— **Cestovanie vdovy po korunnom dedičovi.** Štefánia kr. knázná — jako sa z Rieky telegrafuje — 26-ho marca odpoludňá na lodi menom Trieste odcestovala do Palestíny. S ňou cestuje spolu dr. Grosich prvý to lekár mestského špitála v Rieke, jakožto dvorný lekár kr. knážnej.

— **Srbský kráľ v Budapešti.** Srbský kráľ Alexander a jeho otec Milán s nočným východným behúňským vlakom o 1. hodine a 45 minút prišli do Budapešti. Na ich prijatie sa dostavil Mattiševič tajomník to konzula a Pekáry hlavnokapitán-

sky námestník. Obidva panovnícki cestovatelia a ich sprievodzka hlboko spali. Vlak o 2 hodinách a 2 minútách ďalej sa ponáhal do Belgradu. Hlavnomestská polícia ohľadom na nespokojováce chýry, ktoré z Belgradu prišli, na všetky stanice budapeštánske vyslala tajných policistov v dostatočnom počte. Vlak od Marcheggu Maltrai a Steingassner železniční kontrollori sprevádzali do Budapešti, odtiaľ do Belgradu tenže vlak sprovádzal Tárczay dozorca.

— **Plavajúci sa dom ruského korunného dediča.** Zo Sebastopolu sa píše, že Jurajovi veľkému kniežatu, ruskému to korunnému dedičovi lekári zakázali sa zdržovať na suchej zemi. To nemocné veľké knieža stále bude bývať na jednej námornej lodi, ktorá porád bude sa prechádzať medzi Sebastopolom, Konštantínopolom a Algirom.

— **Králi a ponorená loď.** Z Madridu sa telegrafuje: Františ Jozef kráľ a europejskí panovníci z väčšej stránky vyjadrili svoju sústrasť špaňolskej kráľovnej nad ponorením sa špaňolskej vojenskej lode menom *Regina Regente*.

— **Imrich Bende.** Nitránsky to biskup na ustrojenie katolíckeho kruhu v Čaci daroval päťdesiat zlatých a spolu poslal svoje pastierske požehnanie vodcom a údom kruhu. Za obidve milodary vyjadruje mu po-vďaku katolícky kruh.

— **Prišol domov umreť.** Julio Cobor katecheta v Rieke, a r. kat. duchovný cítiac, že sa mu blíži smrť, žiadal sa do svojho rodiska, do Štiavnice, kam 21-ho večerom prišol. Jako sa odtiaľ píše, len za niekoľko hodín požíval povetrie svojho rodiska, po ktorom tak veľmi túžil, lebo ten ubohý ešte v ten istý večer vypustil ducha. Všôbecná sústrasť sprovádza do hrobu tohoto driečného kňaza.

— **Papierový „Pán Farár.“** Trenčianske noviny „Vágvolgyi Lap.“ k vôli židom i nemecký písané, strašnú novinu doniesly 24. marca. Že vraj jeden papierový „Pán Farár“ bude brániť proti nášmu „Kreštanovi“ napádané úrady, od „Kreštana“ vraj urážané iné náboženstvá a brániť vraj bude i cirkevnú politiku vlády. Páni svobodomyseľníci čertovsky sa hnevajú na nášho »Kreštana,« a preto vraj aj oni v Budapešti vydávajú budú noviny pre ľud náš slovenský. Meno týchto novín že bude »Pán Farár.« Tento papierový pán farár že bude ľud slovenský poučovať, jaká je to výborná vec to nové manželstvo, drahé nespoľahlivé matriky, prestupovanie na židovstvo, beznáboženstvo. Nuž to veru švárny pán farár: mal by sa volať »pán žid.« Avšak hlavná úloha tohoto papierového farára bude, strielať z papierovej svojej flinty na tých kňazov, ktorí sa za ľud vynakladajú a ľudovú stranu podporujú. Páni liberáli zubami škrypu, keď vidia, že ľud nábožný slovenský ešte si ctí, váži a nasleduje kňaza svojho: preto papierový pán farár špintaf bude na kňazstvo, aby ľud slovenský opovrhnuť kňazov svojích. — Daro sa namáhate páni hrncolizači. L'ud sám rozozná dobrých farárov od tých vlkov, ktorí len vlnu strihajú stadu svojmu. Nepomôžu vám ani papieroví ušiáci, lapaji, ani papierový pán farár. L'ud náš slovenský nedá sa viac odstrašiť vojskom, žandárom, dažďom, hladom, klamstvom, — ako sa to v Nitre dokázalo; ľud náš pozná tých dobrých vtákov, čo mu o svobode pískajú a oškľivé jarmo otroctva mu na krky zavesiť chcejú. Na daro budete slovenskú reč upotrebovať proti kňazom slovenského ľudu. Páni, pozor dajte, aby ste neostali i vy *panslávami*, do akých nám nadávate. L'ud náš nebude čítať papierového pána farára, alebo papierového žida, lež čítať bude s radosťou nášho

»Kreštana.« Papierových farárov i s ich židovským evanjeliumom nepustí do svojej chudobnej chyže, lež vyhadzovať ich bude na patričné miesto, na smetisko.

— **Či môže žid matriky viesť a sobášiť?** V hevešskej stolici väčšinou hlasov ustanovilo sa v stoličnom výbore, že žid nemôže byť matrikárom. Samých notárov predostrelí ministerstvu za nových matrikárov, len bator-bočského notára nie, pretože je žid. Páni svobodári zvedaví sú teraz, čo na toto povie teraz pán minister. Ono to krásne bude vyzerať, keď ľud nielen krsty a smrtné pády bude oznamovať židovi, lež keď ľud chudobný kresťanský i na sobáš bude museť ísť k židovi.

— **Pôstny tanec pánov ablegátov.** Veľkú tanečnú zábavu usporiadali si páni ablegáti 18. marca v Budapešti v hostinci „Hungaria.“ Bárš bolo už pol pôstu preč, veselo sa tančilo. Medzi inými účasť brali na tanečnej zábave i páni ablegáti Latkóczy a Valér Šmialovszky. Keby bol pán Latkóczy vedel, že nitrianska voľba ako krásne vypadne, asnaď by nebol išiel počúvať krásnu muziku. Pán Šmialovszky je tiež »dobrý katolík,« ale preto i v pôste má čertovskú chuť do tancu.

— **Trenčianski svobodári stavajú sa do radu.** Z Trenčína oznamujú, že o krátky čas jeden papierový „Pán Farár“ strieľať bude z papierovej flinty na ľudovú stránku a zvlášť na tých farárov, ktorí „Kreštana“ nevyhadzujú von v čerty, jako v Bolešove. Mimo toho papierového farára, do radu sa stavajú na vyzvanie pána podžupana všetci liberálni rytieri v Trenčiansku. Vyzvanie to silno trubi na svobodomyseľných hrdinov, aby do radu stal si každý, kto uduševnený je: „láskou svobody“ (nitrianskej?), „túžbou pokroku“ (nitrianskeho?), kto netrpí vraj „bremeno svedomia“ (nitrianskeho?), kto chce a žiada si „vzdelanie a osvetu“ (nitriansku?) atď. Pekná to bude kompánia s tým papierovým farárom na čele. Mohla by vyrukovať do Nitry na voľbu; vtedy by hneď v čerty rozprášila ľudovú stranu.

— **Nové matriky v biharskej stolici.** Horkoťažko prichystali už i v Biharsku nové úrady pre štátne matriky. Nových matrikárov bude tam 217, a ročíte stáť majú 13,600 zl. V Trenčiansku budú mať matrikári masťnejší plat. V Trenčiansku bude len 88 nových matrikárov a predsa starostlivo narátali im 40,900 zl. Ľud trenčiansky teda bohatší musí byť, keď matrikárom svojim masťnejší chlebič dopraje ako Biharčani.

— **Vraždelný výchor.** V Anglicku hrozný výchor búril 25-ho marca. Na mori viacej lodí zanoril, pri ktorej príležitosti mnohí ľudia zahynuli v mori. Parofod Northetar, ktorá z Marakau do Hamburga sa usilovala pri ostrovoch Wight výchor hodil na melčinu. Vo Withelchapeli ale zrútil jeden veľikánsky múr, ktorý troch ľudí zabil.

— **Veľké nešťastie.** Z Titelu sa píše: Následkom zvalenia sa jedného vrchu zrútil sa jeden veľmi navštevovaný hostinec ktorý ležal na tisoovskom pobreží pri päte vrchu. V hostinci bolo mnoho obyvateľov a hostov. Dosávaď vytiahli z pod ssutin dvanásť mrtvol. A ešte ďalej hladajú.

— **Rybár na mrtvých.** Z Prešporuku sa píše: Kedykoľvek Dunaj nejakého mrtvého nešťastlivca priniesol popri Prešporuku, povždy Adolf Ohnesorg bol tým, ktorý tú mrtvolu vytiahol z vody a mzdu od mesta na to uloženie si vzal. To bolo takou riadnou vecou, že ľud o ňom hovorieval, že Adolf Ohnesorg v jar, — lebo toto je doba samovraždečníkov — si sadne na breh Dunaja, čihajúc po mrtvolách; i nazý-

vali ho rybárom mrtvých. Včul Adolf Ohnesorg, ktorý toľko samovrahov pochytil, i sam oštal samovrahom. Včera si nabil svoju starú pištoľ s olovenými kúsky, namieriac si k srdcu vypálil. Ale zle sa trafil, tak že kúsky olova z čiastky medzi rebrá, z čiastky do žalúdka sa mu vrily. Nesli ho bez seba do nemocnice. Hlad a núdza ubohého mali k tomuto skutku.

— **Pomsta jedného vojáka.** V jednej ulici v Mníchove 22-ho marca odopoludňa stal sa tento následovný ukrutný príbeh. Jedon vojenský officier zastavil jedného vojáka, pretože ho tento nepravidelne pozdravil. Officier hlúpo vypukol proti vojákovi, nazval ho oslom a tak ho uderil do prs, že vojákovi hneď čapka spadla. Voják na to chytil officiera, hodil ho na zem, dal mu dobre poza uši, vykopal ho a potom zmizol v jednej pobočnej ulici.

— **Mátoha fikatárskej väže.** Z Fikatáru obce to v Teměskej stolici píše o následovnom páde: Tomáš Biresku obecny to zvonár už od dávna mal za nepriateľa Juon Čerlu tamejšieho mládenca. Čerla znajúc bojzlivú povahu zvonárova, strašil ho na zvláštny spôsob. Už vo dne skryl sa do väže a navyklý oblek mátoha vzal na seba — bielu plachtu — tam čakal až do večera. Večer potom, keď zvonár chcel výnsť na výšku svojho povolania, mátoha vyšla a Bireska dobre nabila. Bojzlivý ten zvonár v poslednom čase už sa ani neopovážal ísť okolo väže a s veľkým strachom povyprával udalosti svojmu rumuňskému popovi. Ten pop silného ducha potom sam išol na väžu a tú mátohu, keď sa zas zjavila, najsamprv náležite nabil, a potom dolu so schodov ju shodil. Mátoha včul leží veľmi nemocná vo svojom bydle, ktoré je ale na tomto svete.

— **Upovedomenie.** Ľudová strana v Budapešti (VI. Podmanická ulica číslo 8, I. poschodie) *krajinskú sústrednú pisárňu* otvorila, a táto účinkovať už aj počala. Aby však účinkovanie tejto kancelárie bolo zdarné, obecnstvo sa vyzýva, aby túto *pisárňu* hneď upovedomilo o každom pohybe či politickom, či spoločenskom *ľudovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale dňových a týždňových novin, ktorí držia s ľudovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnu službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokoľvek mena na to prosí tá kancelária, aby jej sdělili meno a bydlu i toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by niekto písal, nikdy nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať.

Na zaopatrenie si cirkevných náradí, kostolných zástav a praporov atď. odporúčame ústav **Jozefa Gavora** v Budapešti, Vacovská-ulica číslo 17.

DOPIS.

Zo Skalice v marci.

„Dobrá rada stojí groš“ hovorí starodávne porokadlo, a čo nám ten skalický roľník poradil v našom

„Kreštan“-ovi, tak sa to aj stalo. 11-ho marca sme mali voľbu na mestské zastupiteľstvo. L'ud za svoje náboženstvo oduševnený previedol pri voľbe svoju listinu, tak že všetkých zastupiteľov (reprezentantov) si z ľudovej stránky zvolil. Ten zbožný ľud ukázal, že sa nedá vodiť čo vól na retiazke od takých neznabohov a krivonosov. Je pravda že sme tuho pracovali, ale na práci našej spočívalo aj požehnanie.

Naši zvolení reprezentanti sú buď katolíci osvečení, buď verní evanjelici, ktorí tiež nedopustia, by na náboženstvo Krista aj ďalej pľuvali takí ľudia, ktorí z mozoľov ľudu sa živia. A že aj naši statoční evanjelici tiež tak smýšľajú toho dôkazom je, že si do reprezentácie na miesto jejích pána farára, ktorý svoje záujmy zavesil na klín, a od jedného času fúka do tých liberálnych gajdov bezbožných panákov, choc práve ten zbožný ľud bol to, čo si ho vzdor všetkému nátlaku zvolil — zvolili jejích učiteľa, o ktorom sú presvedčení, že kresťanské zásady nikdy nezatají.

To vieme, že tvrdý boj nás očakáva, ale sa neľakneme. A práve ako teraz holičania a okolitý ľud, keď holičský slúžny zakázal kresťanské pozdravenie: »Pochvalen buď P. J. K.« hlásnikom ohlasovať, a na miesto toho písať, keď vidia pána slúžného alebo nejakého notáriusa, len zahvízdnu, ponevác naše pozdravenie je zakázano; tak aj my kresťania keď budeme spolu držať pri voľbách, keď nezapredáme naše svedomie, tak silno zahvízdáme do toho nátlakom a klamstvom nabúchaného literálneho mechúra, že sa rozpukne.

Stoliční pánkovia nemyslite si, že aj napozatým vám zvolíme do stoličného výboru, takých pánov, čo s vami na jedny gajdy hrajú. Naše právo použijeme, a zvolíme si takých ľudí, ktorých nám stoličná direkcia ľudovej stránky návrhne. Pánov notáriusov ale, ktorí tak musia tancovať, ako im pán slúžný hraje, odtiaľ pekne vyhádzeme.

Našu dôveru ale skládáme v pánovi Vaculikovi pravotárovi, statočnom a kresťanskom človekovi, ktorý nedbajúc na pluvanie karpinavých ismahelitov na tlumochenie, vyhrázanie a potupovanie vysokoučených (?) uradníkov, rozvinul kresťanskú zástavu ľudovej stránky, a založil prvý katolícky kruh v Holiči. V ňom vidíme muža, do ktorého rúk sme mohli položiť náčelníctvo zaujmov ľudu kresťanského. Veríme, že slávnostné otvorenie kat. kruhu v Holiči, bude sviatkom celého okolitého kresťanstva. Pojdeme tam všetci, by sme sa naučili za vieru oduševňovať, a príklad si brať ako máme aj o okolí najpriam tu v Skalici kat. kruhy založiť. Daj nám Bože mnoho takých statočných a ľudomilných pravotárov ako je pán Vaculik. Moj list by som mal tiež už dokončiť, bo hlásnik mi už pod oblokom hvizdá jedonástú. Hej pred dvoma rokama aj u nás ešte hlásival a zvolal: »Pochvalen buď P. J. K.« No náš pán kapitán to zakázal. Teraz ale budeme všetci požiadať, by naša mestská rada nám vrátila naše kresťanské pozdravenie. Pánu kapitánovi Boh všemohúci tiež zapískal, len že smutno.

Mlýny božie pomaly melú, ale iste. Boh sa nedá posmievať. Zapíská ten vševědúci aj tým ostatným liberálnym pánom. Daj Bože, len čím skorej.

Pravý Skalicičan.

HOSPODÁRSTVO

Krátky návod ku pestovaniu krmnej repy burgundskej.

Následkom žiadosti dvojct. p. A. O. farára v Sz. K., abych podal návod: jako sa má zaobchodiť s burgundicou, aby hojnú úrodu vydala, predbežne podávam vo všeobecnosti toto:

1) Burgundica darí sa v úrodnej náplavnej zemi, t. j. v zemi takej, kde sa jačmeň dobre rodí. Kde sa kapusta vydarí, tam bude zdarne odrastať i burgundica.

2) Ona ku zdaru svojmu žiada hlboko zoranú pôdu; hlboká oračka pred zimou vykonať sa má; na jar ore sa plytko, a braňčkou, valcováním upraviť treba rolu ako zahradni hriadku.

3) Hnojenie má byť štedré; jesenné má prednosť pred jarným.

4) Sejba zrna do role je výdatnejšia; ono plytko a riedko zapraviť sa má. Kto do radkov seje, dobre urobí, keď ich sebe označí vysadením niekoľkých hráškov; tieto rýchlo srastú, ukážu smer riadkov, i bude sa môcť zem melniť, prekopávať ešte aj pred zojduťím burgundice, zvlášte v tom páde, keď by rola následkom prudkých dažďov kôru utvorila.

5) Kto sadi vypestované v zahrade rastlinky burgundicové, ponáhľaj sa vysadiť ich čo najskôr, bo neskoršie vysádzanie nič nestojí.

6) Ničenie zeliny, buriny, melnenie zeme nech sa deje ostrými ako nôž motykami.

7) Ojediňovanie v riadkoch siatej burgundice vykonať načí opatrne, aby na mieste zostať majúca rastlina podtrhnutá nebola.

8) Riadkova sejba, do riadkov pravidelne vysadená priesada, môže sa — pre umenšenie výdavkov na rúčnu prácu — vykonať strojom koňom, alebo iným hovädom tahaným.

LISTÁREŇ.

Na také listy, ku ktorým nenie pripojená poštová marka, osobytým listom neodpovedáme odpovie sa len v listárni.

Naše noviny „Kreštan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatriť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Kreštana.“

Prosíme našich ct. predplatiteľov, aby, keď chcú obnoviť svoj predplatok, alebo noviny reklamovať, vždy ráčili pripojiť nápisnú obalku.

Račizdorf. K. SV. Za váš doslaný oznam 1—5 po každý raz malo by sa platiť 3 zl. tedy za 1—5 kráť 15 zlatých. Trochu prídraho sa vám zdá, ale pomyslite si, že my od každého oznamu musíme veľkú daň platiť do štátnej pokladnice. Jestli sa vám ľúbi, tedy na budúco odpište, či chcete alebo nie?

Ct. predplatiteľov úctivo upovedujeme, že s 1, 5, 6 číslom nemôžeme slúžiť, a prosíme tých, ktorý majú zbytočné čísla, aby nám ich poslali.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na rešpondentnej kárte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, i ž nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direktcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osôh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a neozľadujú ich tak ľahkomyselne.

Knižná polica.

Katolíckemu ľudu odporúčame nasledovné knihy:

„**Kráľovná Sv. Ruženca.**“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan *Pironcsák* farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

Znovu vydáva: Fr. Richard *Oswald* správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: **Ružencová knižočka.** Albána *Stolcza* **myšlienky o žoltári.** Cena jedného výtisku 15 kr.

Pod menom: „**Ježiš**“ priateľ dietok Modlitby a piesne pre katolícké školské dietky zostavil Štefan *Janovčík* farár likavský. Tlačou Karla Salvu. — Nákladom vlastným.

„**Blahoslavený**“ P. *Diego* z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert *Stock*. Poslovenčil: Alois *Behúnek* farár lančársky. K dostaniu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

„**Dom Svätý**“ čili „**Život Tobiášov.**“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol *Latasse* biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.75—7.70 zl. Raž 5.80—5.85 zl. Jačmeň: na krm 6.50—6.60 zl. do páleníc 5.75—6.25 zl. na várku 7.20—8.20. Oves: 6.60—6.80. Kukurica: 6.70—6.79. Proso: 5.50—5.60. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.10—10.60. Koprné semeno: 10.00—10.50.

3. Strova: Veľká biela fizuľa 9.80—10.00: tmavá 7.00—7.50 okruhlá: 9.50—10.50, drobná 10.50— tarkavá 6.00—6.50. Šošovica 8—12. Hrach 9.00—10.50. Čistá 13.00—. 21— zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 3.80—4.00. Cibuľa 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.20—4.20. Lesné a horné seno 3.20—4.60. Slama. Na postielanie: 1.20—1.40. Žup 1.60—1.80.

6. Siatie: Červená ďatelina 62—66. Lucerna 48—52 zl. Jarní ladník 7 $\frac{1}{2}$ —7 $\frac{3}{4}$ zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 486 hospodárskych volov; 204 dojných kráv. Následovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 365 zl. Dojné kravy: za jeden kus 48—150 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 130 kusov oviec. Ceny: 12—18 zl. za páru, a 18—23 kr. za živý kilo. Sviný trh: za kilogramm 48—49. V salašoch 18.598 kusov bolo umiestnená.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajca 37—40. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 41.50—42., udená 48—50 zl.

Znalec v prietrhových uväzkach.

J. Keletiho cis. kr. rakúsko-uhorska a belgicko kr. výhodná prietrhová uväzka od tých najhýrečnejších lekárskeho auktorit je za najlepšiu uznaná, nešmika sa, nečini neprijemný nátlak a mimoriadne je cieľu priramaná.

Novota II

Keletiho prietrhová uväzka z gummi, výhodou zaopatrená 1894. v mesiaci marci.

Vyznačená v Brüsseli 1893. zlatou medáliou a skvostnou listinou. Pelotty úplne môžu sa až na prietrh položiť, s ochrankou z jeleňovej kože a s poisťovácim pasom.

Ceny: na jeden bok 6 zl., na dva boky 12 zl.

Suspensorium, bruchová uväzka (elastična) krčová pančocha z gummi, brucho-podvážujúca, rovnodržiacia ústrojná šnúrovačka, umelecké nohy a ruky. **GUMMI!** Jedine zastupiteľstvo v Rakúsko-Uhorsku parížskeho najhýrečnejšieho fabrikanta

„F. Berguerand fils.“

Pri rukujemstve opravdivý parížský gummový a rybiaci mechúr 2—6 zl. Bouts amerianske 3—5 zl. Pôvodné Pessarium oclusivum podľa professa Mensinga 1.80—5 zl. Vzorková sbierka pánom 3—8 zl.

Nariadenia diskretne a rýchlo vykonáva.

J. KELETI,

lekársko-hojičský mechaniker a fabrikant cis. a kr. uhors. výhodných prietrhových uväzek.

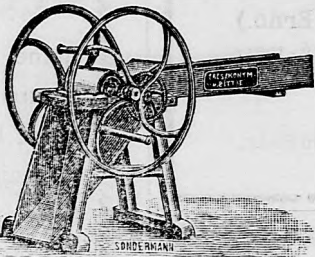
V Budapešti, IV., Korónaherceg-úlica číslo 17.
(v dome Servitov.) 1—10

Obrázkový cenník zdarma a bez poplatku.

Cteným pp. hospodárom odporúčam nasledujúce

HOSPODÁRSKE STROJE.

Amerikánske bubnové sečkovice:

s jedným pohonným kolom
a tromi nožmi		s dvoma pohonnými kolami
a tromi nožmi
č. II. zl. 27.— III. zl. 30.—		č. II. zl. 31.— č. III. zl. 35.—
s jedným pohonným kolom
a štyrmi nožmi		s dvoma pohonnými kolami
a štyrmi nožmi č. III. zl. 36.50.
č. III. zl. 31.50. IV. zl. 40.—		IV. zl. 48.— VRV zl. 56.—

Ručné mláčačky najúplnejšieho zostavenia s pohonným kolom a ochrannou pokrievkou na ozubené kolá — — — — — zl. 89.—

Žentúre, väčšie mláčačky a rozličné mlatiace garnitúry dľa môjho cenníku.

Rajtáre (Vejačky) novos zdokonalené s prístrojom na regulovanie vetra miešakom na plevy a s 12 riečicami — — — — — BR III. zl. 60.— BR IV. zl. 68.—

Triery rozličnej veľkosti na čistenia a vylučovania rozličného obyčia dľa zvláštného cenníku.

Rozsevačky tak zvané „Tatra“ upotrebujú sa s veľkým prospechom jak na rovine tak i vo vrškovatých krajoch 11 radová zl. 200.— 13 rad. zl. 220.— 15 rad. zl. 245.—

Šrotovníky na šrotovanie jačmena, kukurice a p. č. II. zl. 35.— č. III. zl. 50.—
Šrotovníky ku pohybu pomocou žentúra — — — — — č. IV. zl. 90.—

Struhadlá na burginu a zemiaky č. I. zl. 15.— č. II. zl. 24.— č. III. zl. 20.— č. IV. zl. 30.—

Stroj na rezania kapusty — — — — — zl. 24.—

Stroj na vymrvanie (moržovanie) kukurice — — — — — zl. 26.—

Pluh tak zvaný „Uhorský“ s kolieskami a rezervným rylom — — — — — zl. 28.—
Ostatnie druhy pluhov dľa môjho cenníku.

Železné trojdielové brány — — — — — zl. 26.—

Amerikánske hrable „Triumpf“ s 28 ocelovými zubami — — — — — zl. 96.—

Stroj na lámánie stromovej kôry pre garbiarov a drevokupcov zl. 130.— a zl. 160.—

Mačkadlá na sklad a borievky — — — — — zl. 170.— a zl. 180.—

Mlinky na syr — — — — — zl. 75.— a zl. 95.—

Železný amerikánsky mangel na prádlo — — — — — zl. 50.—

Okružné píly (cirkuláre) — — — — — zl. 75.— a zl. 90.—

Decimálne váhy	na klgr.	25	50	100	150	200	300	500	750	1000
	cena zl.	10.—	13.—	15.50	18.—	22.50	24.50	33.—	42.—	58.—

Obrazkové cenníky v troch rečiach zašlem na žiadosť franko.

— Ceny rozumejú sa v mojej dielni vo VĚL'KEJ-BYTČI —

MICHAL TRESKOŇ

4-10

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje

VEL'KÁ-BYTČA. (NAGY-BITTSE, TRENCSÉN MEGYE.)

Prv

nežli by ste si tkaninu na jarné a letné šaty zaopatril, pýtajte vzorkovú sbierku hojne vybraných a najnovších látok zo skladu

MORICA SCHWARCA

na jemné vlnové tovary Zwittau 4. (Brno.)

I tú najmenšiu maličkosť pošlem. Nezodpovedavý tovar naspák vezmem.

Vzorky bez poplatku.

Krásnu knihu na vzorky pánom krajčírrom, keď pošlú 50 kr., čo pri prvom odobere sa môže zarátať.

OZNAMY PRE NAŠE NOVINY VÝLUČNE
OZNAMOVÁCA PISÁREŇ VILÉMA FRIE-
DENSTEINA (BUDAPEŠŤ, BÁLVÁNY-U.
ČÍS. 2.) PRIJÍMA.

TLAČIAREŇ**„SVÄTÉHO GERHARDA“**

V BUDAPEŠTI, I. OKRES, DÖBRENTÉY-U. Č. 18.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskými písme-
nami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačí týka,
od najjednoduchšej až do najkrásnejšej pri-
jíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. kňaz-
stva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie roz-
posiela.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cir-
kevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávaná na sklade sú
a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianskych spolkov a knížečky spláčováce.

Kus týchto 12 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr.

Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a
súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva
a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov
a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej,
ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im
vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa
budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým
honošiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí
si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentéy-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.